

КАСТРЫЧНИКАМ НАРОДЖАНАЯ

ГІСТОРЫКА-РЭВАЛЮЦЫЙНАЯ ТЭМА
У ТВОРАСЦІ БЕЛАРУСКІХ ПІСЬМЕННИКАУ

Гэтыя ўжо носяць характар тэмы народнага змагання за волю і шчасце.

Пяць дзясяткаў паэтычнага творчэства, паэма становіцца больш разлічывай, яна пачала актыўнае пошукі героя. Гэты празаіст пошукаў заключыў не толькі ў тым, каб знайсці чалавечы ў рэвалюцыі, але і ў тым, каб знайсці рэвалюцыю ў чалавечым. Гэта была важная і рэвалюцыйная праблема. Раней галоўным героем паэмы была народная маса. Вось так, напрыклад, «Богам на воіншчыні» М. Чарота. Хто гэты герой паэмы? Народныя масы. Пытаўся паэты, праз іх адказаць сваёму часу, паказаць каларыт часу рэвалюцыі і грамадзянскай вайны. На той час менавіта гэта было актуальнай праблемай мастацтва. І таму «Богам на воіншчыні» М. Чарота знаходзілі шырокі водгук у савіцкіх чытачоў. Іх можна па-стаўляць поруч з «Дванаццацю» А. Бялова, якія таксама перадавалі гук вайны рэвалюцыі ў руху загарэлых народных мас.

У 20-я гады ўзнікла новая беларуская літаратура. «У Палескай глыбіні» і «У глыбі Палесся» Я. Коласа, «Сокі паліны» Ц. Гаргана, «Стежкі-дарожкі» М. Зарэчкага, «Зямля» і «Лягон Бушары» К. Чорнага. У жанры аповядаў п'яліца працуюць З. Бядуля, М. Чарот, М. Лынькоў, К. Крапіва, П. Галавач, З. Ківаля, Я. Скрыган, М. Нікалоўч, М. Мурашын, С. Баранавіч. Зместам іх твораў былі розныя павароты чалавечага лёсу ў час, калі на зямлі капіталістаў і грамадзянскай вайны, калі пачаліся на сваю першую парастак новыя дзеянні.

Аднак гаварыць пра тое, што гэтыя творы ўзніклі гісторыка-рэвалюцыйнаму тэматыку ў сучасным разуменні можна толькі ў пэўным асяродку. Толькі ў 30-я гады, калі вольны сацыялістычны будаўнічы стаў ужо здобываць гісторыю, калі беларуская літаратура, проза ў прыватнасці, узрасла і пастаяла, яна здолела палымнаць і пастаянна жыццям нашага народа ў гістарычным праразе.

Некаторыя творы 30-х гадоў вынашчалі творчыя задумкі. Сярод іх у першую чаргу хочацца назваць «Бялізавічыну» К. Чорнага, «Пра гадзі» П. Галавача, «Будучыню» Э. Самуіленка, Іванова-Гончарова і многіх іншых.

Іх першыя галасы былі, магчыма, дзіўнымі на чысціні думання, але ў іх жа адрываў далі аб сабе знаць ноты шырокага захвалення, гарачай адданасці, матунай веры ў новае жыццё. Да выцясці трагічнай сваёй душой яны ўспрымалі навакол'е, тым велічавым ператварэнні, якія адбываліся на іх вачах. Іх успрыманне праяскаў таго часу было, бадай, толькі эмацыянальна — рамантычна. Гэта не іх вина, іхыя мучылі, і не маглі быць іншыя, не маглі быць і гаворкі аб спасе. Перабывалі глыбінныя пераўтварэнні ўсяго ўкладу жыцця не давала ім магчымасці спыніцца, засяродзіцца на глыбінных структурах новага жыцця, яны часткова бачылі толькі асобныя, паверхневыя патогі яго. Але ў іх было галоўнае — адчуванне назірання рэвалюцыйнага часу.

Гэтыя ідэі і былі п'яліцамі новага рэвалюцыйнага мастацтва і пісьменніцкага мастацтва. Ім займалася нашыя пісьменнікі, але ў іх была сваё азначэнне, але ў іх яна была той рэвалюцыйнай рэчываю, з якой потым вырасла, складалася хрыбтавіна новай нашай літаратуры.

Шырокае адлюстраванне жыцця немагчыма без удзелу прозы. Адсюль выплыла імкненне — стварыць беларускі раман. Мара пра першы беларускі раман ладзіла выцякала з п'яліцаў творчасці нашых паэтаў, з творчасці, якая ад лірычных вершаў, ад сатыры і гумару перайшла да паэмы. Гэта была якасная новая з'ява ў беларускай паэзіі. Гэты пераход азначаў не толькі жанравы, але і тэматычны пераход. Бо калі да рэвалюцыі наша паэзія, увогуле ўся літаратура была пераважна сялянскай на сваёй тэматыцы, дзіцячо, пасля Кастрычніка, галоўным лейтывам стала менавіта тема рэвалюцыі. Маладыя паэты імкнуцца паклазь яе ўсёагульнай, яе герызм, яе пераможную сілу.

Так з'явіліся паэмы «Безагоўнае» Янкi Купалы, «Богам на воіншчыні» Міхася Чарота, «Дзесяты падарок» Палікоў, «Крыжыцкая спадка» Уладзіміра Дубоўні і інш. І хопіць большасць з іх напісаны ў плане рамантычным, аднак паэмы

[Заканчэнне на 3-й стар.]

Літаратура і мастацтва

Год выдання 38-ы
№ 9 [2472]
30 студзеня 1970 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННИКАУ БССР

УЗРАСЛА АКТЫЎНАСЦЬ, ПАВЫСІЎСЯ АЎТАРЫТЭТ

З ВОСЬМАЯ РЭСПУБЛІКАНСКАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ ПРАФСАЮЗА РАБОТНІКАЎ КУЛЬТУРЫ

Звыш 150 дэлегатаў — работнікаў культуры Беларускай рэспублікі ў гэтай канферэнцыі. Справаздачны даклад аб рабоце Беларускага рэспубліканскага камітэта прафсаюза работнікаў культуры зрабіў глосатаршын Л. Паміла.

Уся работа творчых арганізацый і устаноў культуры рэспублікі, і гаворыць дэлегат, практычна знакам падрыхтоўкі да слаўнага ленынскага юбілею. Работнікі тэатраў і канцэртных арганізацый, кіно, радыё і тэлебачання, калектывы паліграфічных прадпрыемстваў, выдавецтваў і кніжнага гандлю, работнікі органаў культуры, кінафіліяў і кінапракату рэспублікі сустракаюць вялікую ленынскую дату лепшымі дарункамі свайго сэрца. Новыя спектаклі, гадзіны і музычныя творы, новыя карціны мастакоў і кінафільмы, вялікая колькасць юбілейных выданняў... Працоўныя партыі дзяржаўнай літаратуры і мастацтва Беларусі сведчаць пра іх узростаўшую творчую актыўнасць.

Немалую ролю ў арганізацыі дастойнага сустрэчы вялікай даты адыгрываюць прафсаюзныя арганізацыі. Узрасла іх актыўнасць, павысіўся іх аўтарытэт. У дэлегатаў адзначылі ініцыятыўнае працаўладкаванне камітэта прафсаюза тэатра імя Янкi Купалы, тэатра оперы і балета, Беларускага тэатра імя Леніна, камсамольскага, Гродзенскага і Гомельскага абласных тэатраў, аналізуюча работа прафсаюзных арганізацый устаноў культуры, кінасеткі і кінапракату, выдавецтваў і кніжнага гандлю.

Пра рост аўтарытэту прафсаюзных арганізацый гаварылі і дэлегаты канферэнцыі.

Старшыня мінскага Брэскага тэатра імя Леніна камсамольца Беларускага В. Кулішаў расказаў, як прафсаюзныя арганізацыі ўспрымаюць і адназначна падтрымліваюць ініцыятыўныя паліграфічныя і творчыя праекты, вучоў творчых работнікаў па марксісцка-ленинскай асцяжы, наладзілі іх да працы, наглядзе за выкананнем месячных планаў работы тэатра, Лявас, напрыклад, ачысцілі тэатральныя асцяжы, наладзілі іх да працы і творчых сустрэч з гледацямі. Цесна творча дружна тэатра ўстаівае, а прыкладнае арганізацыя Беларускага завода электрапрабурова, наладзіваюча сумесныя вечары.

Наша задача — выпуская высокакачэственай і высокамасштабнай спектаклі, — гаворыць В. Кулішаў. На тэатральнай афішы можна прачытаць назвы спектакляў, якімі мы гарымсяся — «Крамлёўскія кураты», «Сэрца на далоні», «Атэла», але побач з імі ёсць і такія, якія «Бездэка» тэатра «Крамлёўскія кураты», «Ты і я», «Атэла», і атрымае сваю рэпутацыю, — «Неспелыя професія», «Зы-танца» і атрымае сваю рэпутацыю, — «Насавыя спектаклі ідуць часцей за высокамасштабнай работы калектыву. Цяпер мы рэспіцуем «Чалавек і глобус» В. Лаўрэнцэва і адначасова вымушаны працаваць над п'есай «Мае знаёмыя» В. Шаўрына, паэбаўленай глыбіні пачуццў і ўагоўле высокіх драматургічных якасцей. Такога суседства лепш, вядома, пабачаць.

Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР абавязана, як мяне здаецца, больш падтрымаць рэвалюцыйнае фарміраванне рэпертуару тэатраў. Прадстаўнікі гэтага ўпраўлення часам паказвалі спектаклі да спектакляў, што паказваюць перыферыя тэатра. Напрыклад, таварышы з Мінска ўхвалілі наш спектакль «Крымінальнае танга», а гледачы выказвалі сваё незадавальненне якасцю гэтага твора. І спектакль даваўся дапрацоўваць.

У работнікаў культуры і мастацтва, — гаворыць начальнік аддзела культуры і адукацыі Міністэрства культуры Рэспублікі В. Захарав, — нашы воіны са свайго баваўнага завяршэння настаўнікі, палітычных прапагандыстаў ленынскіх ідэй. Пастаянныя шэфскія сувязі паміж масцамі і гледацямі, у выцясненні і дзевяці культуры і мастацтва рэспублікі — дэсправа прыклад адзінства Савецкай Арміі і народа. Многасць у гэтых адносінах робяць Міністэрства культуры БССР, БРК прафсаюза работнікаў культуры Рэспублікі і кінапракату.

На канферэнцыі таксама выступілі міністр культуры БССР М. Мікоўч, скаратар Беларускага рэспубліканскага савета прафсаюзаў М. Дубкова, старшыня Мінскага абкома прафсаюзаў работнікаў культуры П. Рубялёў, загадчыца Дзяржаўскай сельскай бібліятэкі Магілёўскага раёна М. Барадзіна, скаратар ЦК прафсаюза работнікаў культуры В. Барсаў і іншыя дэлегаты.

У рабоце васьмай рэспубліканскай канферэнцыі прафсаюза работнікаў культуры прынялі ўдзел намеснік старшыні Савета Міністраў БССР Р. Кісялёў, загадчы аддзела культуры ЦК КПС С. Марцэлеў.

Дэлегаты канферэнцыі выбралі Беларускае рэспубліканскае камітэта прафсаюза работнікаў культуры. На першым пленуме БРК старшыням яго выбралі Л. Паміла і адназначна — Г. Кузьміноў. Выбраны прэзідыум БРК прафсаюза работнікаў культуры.

Так выглядае Салігорскі палац культуры гарнякоў ноччу.

А ДЗІН знаёмы салігорцаў неск пакартаваў: «У непрадзанае ўскінуў бровы»

Узляў, які многазыкі глум быў у палацы ў суботу і нядзелю, колькі пераварнулася народа, калі ўсе астатнія дні работы палаца зделілі намесніка дырэктара параўнаўча ціхімі. Сяпраўдна ж цяжыя прыходзіць у гэты беларомны будынак з шліманым фасадом толькі глыбокай ноччу.

То прыедуць госці — прафесіянальныя калектывы, самадзейнасць з мінскага аўтамабільнага і трактарнага заводаў, тонкаснаснага камбіната, Палаца культуры прафсаюзаў, то праходзіць гарадскі конкурс-агляд мастацкай самадзейнасці, то іналадзіваюцца калектывныя дні адпачынку для рабочых, служачых і іх сем'яў з усіх трох камбінатаў.

Пра гэтыя «намежныя вечары» варта расказаць больш падрабязна, Яны — нібы сінтэз усяго таго, што робіцца ў палацы культуры. Два выхадныя дні салігорцы прывыклі ўжо праводзіць тут, і з 12 да 19 гадзін палац забяспечвае ім культурны адпачынак. Падыход — строга па ўзросце. Для самых маленчкіх ёсць спецыяльна абсталяваныя пакоі з цацкамі, паказваюча спектаклі ляльчанага тэатра. Для дорослых — канцэрты мастацкай самадзейнасці, лекцыі, выставы вырабаў камбіната бытавых паслуг і дэманстрацыя мэд, выставкі кулінарных вырабаў, шахматна-шахашчыя турніры і семасы адначасова гульні, кансультацыі вопытных юристаў і ўрачоў, а бліжэй да вечара — танцы.

Такія вечары пакулі што праводзяцца толькі ў адзін з выхадных дзён месяца. Але і астатнія насычаны рознымі цікавымі мерапрыемствамі. Пры палацы працуюць тры народныя універсітэты: культуры з факультэатам выяўленага мастацтва і мастацкай літаратуры; грамадска-па-

Толькі што закончылася чарговая рабятніцкая дзятка не паткнула творы хваляванне. Танцавальную сюіту «Салігорскія раіца» выталчылі на абласны конкурс-агляд. Але хочацца, каб яе убачылі гледачы яшчэ ў большым бласку.

ПАЛАЦ ЗАПАЛЬВАЕ АГНІ

Узляў, які многазыкі глум быў у палацы ў суботу і нядзелю, колькі пераварнулася народа, калі ўсе астатнія дні работы палаца зделілі намесніка дырэктара параўнаўча ціхімі. Сяпраўдна ж цяжыя прыходзіць у гэты беларомны будынак з шліманым фасадом толькі глыбокай ноччу.

То прыедуць госці — прафесіянальныя калектывы, самадзейнасць з мінскага аўтамабільнага і трактарнага заводаў, тонкаснаснага камбіната, Палаца культуры прафсаюзаў, то праходзіць гарадскі конкурс-агляд мастацкай самадзейнасці, то іналадзіваюцца калектывныя дні адпачынку для рабочых, служачых і іх сем'яў з усіх трох камбінатаў.

Пра гэтыя «намежныя вечары» варта расказаць больш падрабязна, Яны — нібы сінтэз усяго таго, што робіцца ў палацы культуры. Два выхадныя дні салігорцы прывыклі ўжо праводзіць тут, і з 12 да 19 гадзін палац забяспечвае ім культурны адпачынак. Падыход — строга па ўзросце. Для самых маленчкіх ёсць спецыяльна абсталяваныя пакоі з цацкамі, паказваюча спектаклі ляльчанага тэатра. Для дорослых — канцэрты мастацкай самадзейнасці, лекцыі, выставы вырабаў камбіната бытавых паслуг і дэманстрацыя мэд, выставкі кулінарных вырабаў, шахматна-шахашчыя турніры і семасы адначасова гульні, кансультацыі вопытных юристаў і ўрачоў, а бліжэй да вечара — танцы.

Такія вечары пакулі што праводзяцца толькі ў адзін з выхадных дзён месяца. Але і астатнія насычаны рознымі цікавымі мерапрыемствамі. Пры палацы працуюць тры народныя універсітэты: культуры з факультэатам выяўленага мастацтва і мастацкай літаратуры; грамадска-па-

Прышлі на заняткі студыі выяўленага мастацтва. А пакуль дойдзе да справы, хочацца абмяняцца думкамі аб «Хотым заданні» На нашым здымку — іраіна студыі Яўген Смілюк (другі злева) і самадзейны мастак Май Вярбіцкая, Анатоль Дзяленцкі, Тэнэдэ Буралкін і Леанід Літвінаў.

літчных ведаў з факультэатам эстэтыкі і міжнародных адносін; тэхніка-эканамічных ведаў. Часцей за ўсё ў выхадныя дні праводзяць свае заняткі клубы па інтарэсах. А іх у палацы мноства: клуб аматараў паэзіі, клуб будучага воіна, шахматна-шахашчы, клуб аматараў мастацтва, шахматы «Нерпа» клуб аматараў змовага купання «Нерпа» клуб турыстаў «Алесь». Секцыі-бібліятэкі яго створаны на кожным камбінате. Шмат на яго рахуку арганізаваных паходаў па розным краі, па месцах баваў і рэвалюцыйнай славы. Зараз рытуецца чарговы паход — на лыжах. Уздзелны яго нывадуць партызанскі краі, месцы паходаў і баваў легендарнага партызанскага вакава Васіля Коржа. Свой паход яны прывесіць Дню Савецкай Арміі.

Не толькі выхадныя дні — увесь тыдзень у палацы насычаны рознымі заняткамі, мерапрыемствамі, падзеямі культурнага жыцця. Праводзяць рэпетыцыі харава калектыву, эстрады аркестр, тэатр чытальніка, займаюцца вачальны клас-салістам «стаяць» галасы вопытныя педагогі-музыканты, танцавальная студыя рытуе папаўненне ансамбля «Шэхцёр».

Салігорск займае адно з першых месцаў у Саюзе па колькасці дзяцей і маладажонаў. У палацы любяць дзятву — няурасліваю, дапытліва і таленавіта. Чого толькі няма тут для іх! Харава і танцавальныя калектывы аб'ядноўваюць 150 чалавек. Сотні дзяцей займаюцца ў драматычным і ляльчым тэатрах, у музычнай студыі па класна-академічнаму і музычнай фартэпьяна, у студыі выяўленага мастацтва. Для іх і тэматычныя п'яліцыя зборы, і рэішнікі і сустрэчы з ветэранамі працы і воінаў...

Але выдуюцца ў палацы і больш-менш ціхія гадзіны. Прайдзе тады па яго паверхах, прыслухайцеся, як недзе далёк даносяцца то ледзь чутная мелодыя, то голас спявачкі. Яны нібы яшчэ больш падкрэслваюць сваёаблівае атмасферы гэтага храма культуры. На другім паверсе каля юбілейнай выставкі твораў выяўленага мастацтва — засяроджаныя юнакі і дзяткі, старэйшыя работніцы. Есць што паглядзець, пастараліся члены студыі выяўленага мастацтва... Асабліва цікавыя графічныя лісты, прысвечаныя Салігорску, выкладаныя сяродняй школы Алега Маркэвіч, і яму, і Станіславу Акісаневічу, і Май Вярбіцкай сваё палаца нядзюна прысудзіў першыя месцы і дыпломы.

Сваеё палаца — душа і мозг усіх мерапрыемстваў — сходзіцца на свае пасляжыныя рэгулярна. Пытанні вырашваюча важныя. На адным з апошніх падалі вынікі мінулага года. А яны някэспія. Летас калектывы мастацкай самадзейнасці палаца дэлі ў Салігорску і раёнах, а таксама ў іншых гарадах і раёнах калі ста канцэрты. Узляў шэфства над сабасам «Старобінскі». Выступілі некалькі разоў там з канцэртамі, памогалі іхняй самадзейнасці, аформілі сцэну, цяпер праводзяць кіналекторы.

Насустрал ленынскім днём аб'явілі фотаконкурс «Дзень нашага жыцця». Работы ладзіць фотаматрыцу будучы заахаваны. Завершалі сцэнарый тэматычных канцэртаў, прысвечаных 100-гадоўю да дня нараджэння У. І. Леніна і 25-гадоўю перамогі над фашыскай Германіяй. Памеркавалі калектывы, які лепш і цікавей правесці гэтыя змянальныя даты, арганізавалі тэатральныя шэсці, сьвята вуліцы Леніна.

...Да новага, да добрага людзі прывыкаюць вельмі хутка. Усяго год прайшоў, як уступіў у строй палац культуры гарнякоў. А салігорцам ужо здаецца, што стаіць ён вечна, хоць усталва наўзасці занаў гэты камбінат № 4 сваё месца ў культурным жыцці сталіцы беларускіх шахцэраў.

Дык ці трэба лепшая ўхваля яго рабоце?

П. АНДРЭЎ,
Фота М. Міхайлава.

Чытачы За!

Мы паведамлялі ўжо, што з пачатку другога квартала гэтага года газета «Літаратура і мастацтва» пачне выходзіць адзін раз у тыдзень на шэсць старонак паловінным фарманцацім старонкам паловінным фарманцацім «Правды». 13 студзеня г.г. у артыкуле «Да нашых чытачоў» мы раскавалі, якімі мерававаннямі выклікана было рашэнне аб такім пераўтварэнні газеты і напэраслі чытачоў выказаць сваё адносіны да гэтага рашэння.

У адказ на артыкул у рэдакцыю прыйшла шмат пісем. Сярод іх — П. ВОДНАГА, у якім выказалася б сумніваў у адносінах пераўтварэння газеты і мастацтва ў патожышча «Літаратуры і мастацтва» ў патожышча «Літаратуры і мастацтва». Нам здаецца вельмі цікавай прапа-

нова намесніка дырэктара Дзяржаўскай сяродняй школы Зельвэскага раёна П. Марціноўскага. «Дунаецца, што ў загалую газету трэба змясціць спісу нашых першых народных пісьменнікаў і іх сваім пісьме. Чытачы выказваюць пажаданне, каб штогдыдзёны быў актыўным змагаром за беражлівае стаўленне да культурнай спадчыны беларускага народа, пастанавіць трымаць пад увагай стан выкладання беларускай літаратуры і моваў у школе, уважлівай адносіны да рэдакцыянага і проста аналіравання кніжных навінак, выпущаных выдавецтвамі рэспублікі. Цяпер я вы-

п'яліцаў «Літаратура і мастацтва», «Полымя» і «Кніжное абозраванне», і пра наша, беларускую, кнігі часта хутэй прычытаю ў маскоўскіх «Кніжках абозраванні», чым у мінскіх выданнях», — заўважае настаўнік Варанішчэўскай школы Талачанскага раёна В. Прускі. Выкладчыца Магілёўскага бібліятэчнага тэхнікума В. Арцэў і лічыць, што «фармат штогдыдзёны будзе зручным для падшукі і захоўвання ў бібліятэцы, для паўсдзёнажна карыстання». В. Арцэў і зніска пажаданне, якія выказаны былі на канферэнцыі чытачоў газеты «Літаратура і мастацтва» ў розных бібліятэках Магілёўшчыны. Сярод гэтых пажаданняў

— просьбы змяшчаць матэрыялы ў дапамогу самадзейнасці, у дапамогу бібліятэкаркам і г. д.
«Я прарапуна стварыць у штогдыдзёны «Літаратура і мастацтва» настаяную фальклорную старонку», — піша настаўнік В. Гуціноўч з Оршы.
Супрацоўнік Беларускага навукова-даследчага Інстытута зварлоўства А. Корзун (Жодзіна) жарку, што вельмі многія чытачы будучы задаволены, калі рэдакцыя хоць адну са старонак штогдыдзёны адрядзе настаянымі публікацыі твораў для дзяткі.

з Лельчы і пекіснер Я. Ярмаковіч з вёскі Кінохі Маладзечанскага раёна лічыць абавязковым у кожным нумары штогдыдзёны адрываць сатыры і гумару. П. Шыбут выказаў цікавыя меркаванні, як павінен выглядаць гэты адрыв. А настаяніку-пенсінеру Я. Мамчычу з горада Піска хочацца, каб «у кожным нумары штогдыдзёны быў змяшчаны красадор, а час ад часу віктарына па ўсіх відах мастацтва».
Рэдакцыя дзякуе сваім чытачам і ўважліва выслушае іх завагі і прапановы. Чаканне вашых пісем і надалей, вяршышы.

[Заканчэнне на 3-й стар.]

